

SCHIJN OF WERKELIJKHEID

door

THEODORUS VAN DER GROE

THEODORUS VAN DER GROE

Theodorus van der Groe werd in 1705 te Zwammerdam geboren. In 1730 werd hij bevestigd tot predikant te Rijnsaterwoude. Deze gemeente verwisselde hij in 1740 met die van Kralingen. Daar is hij gebleven tot zijn overlijden in 1784. Hij heeft veel preken nagelaten, maar ook andere geschriften. Hiervan mag "De toetssteen der ware en valse Genade" wel zijn hoofdwerk genoemd worden.

De preek die u hierbij wordt aangeboden is herschreven in de taal en stijl van het tegenwoordige Nederlands.

Het is een preek uit de bundel "De Bekeering", verzameling van zeventien opeenvolgende leerredenen, nagelaten door wijlen den weleerwaarde heer Theodorus van der Groe, laatst predikant te Kralingen. Het is de zesde preek, in de uitgave van S.W. Verploeg te Utrecht (1929), pag. 72-86. Onder de preek staat de volgende aantekening: "Verschillende keren hierover gepreekt te Rijnsaterwoude en te Kralingen, het laatst op 31 januari 1773".

Eerder verschenen uit dit werk de eerste leerrede (Reveil nr. 186), de derde (Reveil nr. 31), de negende (Reveil nr. 17) en de veertiende leerrede (Reveil nr. 418).

-.-.-.-.-

SCHIJN OF WERKELIJKHEID

door

THEODORUS VAN DER GROE

”Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid; maar de droefheid der wereld werkt de dood”.
2 Korinthe 7:10

Het onderwerp waarover de door Gods Geest verlichte apostel Paulus spreekt in de ons voorgelezen tekst, is een zaak van bijzonder grote betekenis voor ons allen samen. Hij toont ons het onderscheid dat er is tussen de ware en geestelijke én de valse en vleselijke droefheid over de zonde. De ene soort van droefheid beschrijft hij ons als een droefheid naar God, de andere als een droefheid van de wereld. Van de ene getuigt hij dat ze een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt, van de andere dat ze de dood werkt.

Geliefden, dit zijn onderwerpen waarvan wij hebben voorgenomen die onder de zegen en hulp van de Heere nu achtereenvolgens met u te behandelen. Wij hebben immers in vijf preken de 88^e vraag van onze Catechismus voor u uitvoerig behandeld en verklaard. Daarbij hebben we u laten zien wat de waarachtige bekering van de mens inhoudt, hoe ze bestaat uit twee grote en belangrijke onderdelen, de afsterving van de oude en de opstanding van de nieuwe mens. Daarom willen we met de opsteller van de catechismus deze twee onderwerpen nu wat nader gaan bezien en overdenken, met name waarin ze bestaan én hoe ze in de praktijk toegaan. Wij willen dit doen opdat een ieder van ons zichzelf daaraan zou mogen onderwerpen en onderzoeken, of deze dingen in zijn hart wel waarheid zijn geworden.

De opsteller van de catechismus gaat dan nu eerst in vraag 89 het eerste onderdeel van de bekering behandelen, namelijk de afsterving van de oude mens, en in de volgende vraag het tweede onderdeel, namelijk de opstanding van de nieuwe mens. Wat de afsterving van de oude mens betreft, vraagt hij zijn leerling wat dat eigenlijk is, en daarop laat hij hem antwoorden dat het niets anders is dan een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. De opsteller van de catechismus stelt dat het eerste deel van de ware bekering, dus de afsterving van de oude mens, bestaat uit de volgende twee aspecten, een droefheid over de zonde én een haat tegen de zonde. Waar deze beide aspecten op een goede geestelijke wijze en in oprechtheid gevonden worden, daar kan de oude zonde-mens niet meer blijven leven, maar moet deze onvermijdelijk een groot deel van zijn kracht verliezen en afsterven.

Nu is ons voornemen, geliefden, onder de zegen van de Heere over deze beide aspecten afzonderlijk te spreken, dus eerst over de ware droefheid of het leedwezen over de zonden, zoals die in de bekering moet plaatsvinden; en vervolgens over de echte haat tegen en het vluchten van de zonden, die zeer zeker uit die droefheid en het leedwezen zullen voortkomen. Het komt ons voor dat het bijzonder nuttige en heilzame onderwerpen zijn, die wij voor u kunnen behandelen. We hebben er immers allen met elkaar een even groot belang bij. De onbekeerde mensen kunnen daardoor, bij het licht dat God erover geeft, gebracht worden tot een zien en erkennen van wat zij nog missen, en wat er nog aan hen moet gebeuren, willen zij echt behouden en gelukkig kunnen worden. De bekeerde mensen kunnen er onder de zegen van de Heere duidelijk door versterkt en bevestigd worden. Zij kunnen ook gebracht worden tot een zien en erkennen van de grote en heerlijke dingen, die God hun geschonken heeft. En dit alles om de heilige Naam van de Heere groot te maken, én tot eeuwige zaligheid van onze zielen.

O, Heere, God! Moge het U dan behagen, ons bij te staan zijn met Uw goddelijk licht, Uw Geest, zegen en genade, zonder welke wij ellendige mensen toch niets uit onszelf kunnen doen. Geef uw onwaardige en onbekwame dienaar een sprekende tong, en ons samen een horend oor, opdat deze grote en heerlijke waarheden werkelijk gehoord mogen worden. Dit alles omwille van Christus, Uw lieve Zoon. Amen.

Geliefden, het onderwerp waarover wij dan nu zullen spreken, is de ware geestelijke en inwendige droefheid over de zonde, die plaats heeft in de bekering en dient om de oude mensen onder te brengen en in ons te doen sterven. Deze droefheid wordt door de opsteller van de catechismus zó beschreven en aan ons uitgelegd, dat ze bestaat in een hartelijk leedwezen, omdat wij God door onze zonden vertoornd hebben.

Drie punten komen in deze beschrijving door de opsteller van de catechismus aan de orde:

1. Hij spreekt over een *leedwezen* over de zonden.
2. Hij beschrijft dit leedwezen nader voor ons, en noemt het een *hartelijk* leedwezen.
3. Hij legt ten slotte de *bron* en *oorzaak* voor ons open, waaruit dit leedwezen voortkomt, namelijk dat wij God door onze zonden vertoornd hebben.

1.

Wat het eerste betreft, de opsteller van de catechismus spreekt over een leedwezen, dat een mens heeft over zijn zonden als hij bekeerd wordt. Daaronder verstaat hij in het algemeen gesproken niet anders dan een smartelijke aandoening van droefheid en berouw. Deze neemt de ziel of het hart van iemand helemaal in beslag, als hij zijn zonden en ongerechtigheden ziet en voelt. Daarmee heeft hij tegen God de Heere overtreden, Zijn heerlijke en geduchte majesteit geschonden en zichzelf in de allerhoogste en eindeloze rampzaligheid gestort. Het kan niet anders, of iemand die dit in zichzelf zo ziet en voelt, moet onvermijdelijk in zijn hart een heel grote droefheid en leedwezen gaan gevoelen. De mensen klagen veel over hun verharding en over het feit dat zij zo weinig bewogen, bedroefd en ontroerd zijn over hun zonden. Maar waar komt dat anders vandaan, dan alleen doordat zij blind zijn en hun zonden niet zien zoals zij werkelijk zijn. Als zij het rechte zicht daarop hadden, zouden ze zulke klachten niet uiten.

Wil er dus sprake zijn van een oprechte droefheid en een oprecht leedwezen over de zonden, die nodig is tot bekering van de mensen (zoals de catechismus daarover spreekt), dan moet er allereerst en vóór alles genoeg licht in de ziel vallen om de zonde te zien in haar eigenlijke wezen. Dat moet nu duidelijk zijn. Als de opsteller van de catechismus over de zonden spreekt, veronderstelt hij tegelijk dat de zonden eerst echt moeten gezien en gekend worden. Daarom is het nodig dat wij eerst nader overwegen op welke manier de mensen hun zonden moeten leren kennen, vóór wij aandacht schenken aan het leedwezen over de zonden.

Dat een mens die bekeerd zal worden, vóór alle dingen moet gebracht worden tot een duidelijke, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden, zal niemand kunnen tegenspreken. Het is de bron, fontein en wortel van de gehele bekering. Zonder deze kennis heeft men helemaal niets van een werkelijke bekering te verwachten. De bekering rust geheel op het fundament van de kennis van de zonden. Waar dit fundament niet goed gelegd wordt, zal men in alle eeuwigheid niet komen tot een waarachtige en onberouwelijke bekering tot zaligheid. Ook al komt iemand zo ver als hij wil wat betreft uitwendige godsdienst, godsdienstige plichten en een gedaante van godzaligheid. De geestelijke kennis van de zonden moet vooraf gaan, en dan pas kan er een droefheid uit voortkomen, die naar God is en een waarachtige bekering werkt.

Zo ging het met de bekering van Efraïm, waarvan wij in Jeremia 31:19 lezen: *Voorzeker, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op*

de heup geklopt. Eerst moest hij aan zichzelf bekend gemaakt worden. Dat wil zeggen: hij moest tot een heldere, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden en ellenden komen. Daarna kon hij berouw hebben, op de heup kloppen en oprecht over zichzelf beschaamd en voor de Heere verootmoedigd worden.

Daarom moet de bekering altijd haar begin hebben in de kennis van de zonden; alleen dan zal ze waarachtig en goed zijn. Zonder de kennis van de zonden zal de mens nooit tot droefheid, ootmoed, berouw en leedwezen over zijn zonden kunnen komen, en zal hij zich niet vernederen. Hierdoor komt het dat de kennis van de zonden in Gods Woord in het algemeen voor de héle bekering van de zondaar gehouden wordt, en staat voor álles wat de Heere van de zondaar eist. Die kennis kan immers nooit op zichzelf staan, maar wordt altijd als de héle bekering van de zondaar voorgesteld.

Zo vinden wij dit in Jeremia 3:13, waar de Heere tot het Joodse volk zegt: *Alleen kent uw ongerechtigheid, dat gij tegen de HEERE, uw God, hebt overtreden.* En in hoofdstuk. 2:23 staat: *Zie uw weg in het dal, ken wat gij gedaan hebt, gij lichte snelle kemelin, die haar wegen verdraait.* Daarom lezen wij overal in het Woord waar sprake is van bekering van de bijbelheiligen, dat de kennis van hun zonden daaraan altijd vooraf ging. De bekeerde Joden riepen in Jeremia 14:20 bijvoorbeeld uit: *HEERE! Wij kennen onze goddeloosheid en de ongerechtigheid van onze vaders, want wij hebben tegen U gezondigd.* Job smeekte om deze genade, in hoofdstuk 13:23: *Hoeveel misdaden en zonden heb ik? Maak mijn overtredingen en mijn zonden mij bekend.*

Mijn toehoorders, als we dit onderwerp wat van dichterbij bezien, zullen wij gewaarworden dat het ook de gewone weg van de Heere is, door in de bekering de mens eerst tot een voldoende heldere en onderscheiden kennis van zijn zonden te brengen. Het is de allereerste werking van de Heilige Geest om de mens die Hij wil gaan bekeren, te overtuigen van zonden, van gerechtigheid, en van oordeel, Johannes 16: 8.

Het eerste medicijn dat de Heere Jezus tot genezing van de zielen gebruikt, is aan de mensen ogenzalf geven om ziende te worden en hun zonden en ellenden te kennen. De mens moet eerst tot zichzelf komen vóór hij tot Christus kan komen. Toen God de elementen van hemel en aarde geschapen had, was het eerst geschapene dat Hij voortbracht het licht. Zo brengt de Heere in het bekeren, herscheppen en wederom geboren worden van een zondaar óók allereerst licht voort. Daarbij leert de zondaar zichzelf, zijn zonden en zijn ongerechtigheden zien en kennen. Onze ogen zijn geschapen voor twee dingen, namelijk om te zien én om te huilen. Zo moeten wij ook eerst de zonden zien, en dan daarover huilen en bedroefd zijn. Zo is het ook met een huis, dat vuil is en schoongemaakt moet worden. Eerst moeten deuren en vensters worden opengezet om het vuil te zien, en dan moet men het huis gaan schoonmaken. Daarom kunnen we nu als een vaste en eeuwige waarheid vaststellen: waar de zonden niet gezien worden, daar kan ook geen bekering zijn. Eerst moet de mens met David kunnen uitroepen in Psalm 51:5: *Ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij;* anders kan hij niet voorwenden waarachtig bekeerd te zijn.

Maar op welke manier moeten de zonden en ongerechtigheden dan gekend worden? U moet weten, mijn toehoorders, dat een algemene kennis van de zonden, die we met ons menselijk verstand uit de Bijbel kunnen halen, hier helemaal niet genoeg is. De mensen zullen allemaal toestemmen en belijden dat zij zondaars zijn. Als men met hen spreekt, schijnt het dat zij van deze waarheid ten volle overtuigd zijn, namelijk dat al hun eigen doen en laten zonde is. Maar als men bij hen wat nauwkeuriger onderzoekt wat de werkelijke aard, de natuur en de oorsprong van hun zonden is, dan blijkt het al gauw dat zij niet de minste werkelijke kennis van hun zonden hebben. Zij zijn in dit opzicht geheel in de duisternis; ze zijn blind, hoe ze ook over hun zonden mogen spreken en er breed over opgeven, dat zij die wél kennen en er weet van hebben.

Nee, de echte kennis van de zonden, die voor een ware bekering en verandering van het hart noodzakelijk is, draagt een heel ander karakter. Die kennis komt niet zomaar voort uit de letter van de Heilige Schrift, of uit het eigen verstand en het vleselijke oordeel van de mens, maar ze is een bijzondere werking van God de Heilige Geest. Het is het werk van de Heilige Geest aan een mens zijn zonden en ellende te ontdekken en bekend te maken. De Geest alléén overtuigt van zonden, Johannes 16:8, en dit doet Hij door middel van het Woord. Door dit middel opent en verlicht Hij het verduisterde verstand van de mens, zodat deze bij dat licht aan zichzelf wordt bekend gemaakt, en zijn verdorvenheden gaat inleven.

Dit gaat gewoonlijk als volgt toe. De mens heeft tot dan toe gerust en zorgeloos in zijn zonden geleefd, en op een verkeerde weg gewandeld, zonder iets méér gehad te hebben dan de een of andere algemene overtuiging in het hart dat hij een zondaar is. Maar dan wordt hij op zekere tijd door de Heere aangegrepen en tot stilstand gebracht. De Heere gaat hem door Zijn woord en Geest van zijn zonden overtuigen op een veel duidelijker en krachtiger manier en met veel meer aandoening als tot nog toe ooit gebeurd is. Hierna komt de mens, die zo lang als het ware buiten zichzelf omgezworven heeft, tot zichzelf. Nu hij tot een heldere en levendige beschouwing van zijn staat komt, ervaart hij van alle kanten dat hij zondig, rampzalig en ellendig is. Hij beziet zichzelf in de spiegel van Gods Wet, en ziet daar zijn lelijke, walgelijke en afschuwelijke gedaante zó helder en levendig, dat hij gaat schrikken van zichzelf en met de profeet in Jesaja 6:5 moet uitroepen: *Wee mij, want ik verga! daar ik een man van onreine lippen ben.* Het geweten, dat tot nog toe als het ware uitgedoofd was geweest, wordt nu door de vonken van Gods toorn en gramschap zó ontstoken, dat het als een vuur begint te branden in de beenderen van de mens. *De ziel des mensen is een lamp des HEEREN, doorzoekende al de binnenkamers van de buik,* Spreuken 20:27.

Deze lamp verlicht nu het verstand van de mens zózeer, dat hele slagorden van zonden en ongerechtigheden, die te voren verborgen waren, zich nu beginnen te manifesteren. De mens overziet zijn gedrag en levenswandel nu van zijn jeugd af aan, en ziet het als ten enenmale zondig en afwijkend van Gods wet. Grote zonden, kleine zonden, allerhande zonden, soort bij soort, ontdekt hij bij het licht dat God ontstoken heeft, en dat met zóveel doordringende kracht en helderheid, dat alle verontschuldigungen en pogingen om de schande te bedekken, nu als rook gaan verdwijnen, en de mens helemaal naakt en bloot voor God geplaatst wordt. Daardoor moet hij op zichzelf gaan toepassen wat er in Jesaja 64:6 staat: *Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons weg als een wind.*

Er is nu geen gelegenheid meer om de zonden en misdaden te verkleinen. Het zijn nu niet meer deze of gene grote en grove zonden, nee, maar álles is nu zonde wat zo'n overtuigde zondaar van zichzelf ziet en opmerkt. Van zijn allerbeste werken die hij ooit gedaan heeft, en waar hij zo'n groot vertrouwen in stelde, moet hij nu getuigen, dat ze allemaal zonden, ja verdoemelijke zonden geweest zijn. Hij moet er met zijn eigen hand onder schrijven: deze zijn de dood waard! Deze mens ziet nu duidelijk in en gelooft ook met de volle overtuiging van zijn hart, dat hij in heel zijn leven nog nooit ook maar iets goeds gedaan heeft, maar dat het allemaal zonde geweest is. Daardoor moet hij uitroepen: *Mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden,* Psalm 38:5.

Het blijft nu immers beslist niet bij een zien van uiterlijke zonden en overtredingen; nee, Gods licht dringt door tot in de geheime kamer van de zonde, namelijk het hart. De door God Zelf ontstoken en helder brandende lamp komt nu de verborgen binnenkamers van de buik doorzoeken. De mens wordt van trede op trede naar beneden geleid in de diepe verdorvenheid van zijn hart. Hij leert de walgelijke onreinheid van zijn hart kennen. Dat hart wordt blootgelegd als een geheel vuile modderpoel en een broeinest van allerlei gruwelen en boosheden. Deze mens ondervindt duidelijk en intens dat er geen zonde is, waarvan de kiem en de begeerte daarnaar niet diep in zijn eigen hart liggen. Hij leert verstaan wat de Zaligmaker zegt in Mat-

theüs 15:19: *Uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen.* Daarom roept hij uit: O, ik ben een zondaar, een grote en gruwelijke zondaar; ik ben door en door een zondaar, van binnen en van buiten. Ja, ik ben de grootste en ergste van alle zondaren! Er woont hoegenaamd geen goed in mij, nu ik ga inzien, dat ook de begeerte zonde is. Nu sta ik schuldig aan de schending en overtreding van Gods Wet. Nu zijn er geen gruwelen, of ik heb ze bedreven. Ik ben des doods schuldig! Er moet een algehele omkeer, verandering, vernieuwing en wedergeboorte aan en in mij plaatsvinden, want anders moet ik voor eeuwig verloren gaan en als een zondaar omkomen en sterven. O Heere, help mij nu, want mijn ziel is gewond tot de dood toe.

Zie, geliefden, op zo'n manier komt een mens tot een duidelijk zien en een heldere kennis van zijn zonden. Zo ver moet hij aan zichzelf ontdekt en bekend gemaakt worden; anders zal hij nooit gebracht worden tot een oprechte droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Iemand mag veel van zijn zonden zien en er zo bedroefd over zijn als hij wil; maar als zijn kennis van de zonde niet zó ver gaat als wij nu hebben laten zien, zal hij nooit echt een gepast voorwerp kunnen zijn voor de ware bekering. Want die bestaat niet in het wegdoen van een paar zonden, die het meest opvallen als door het geweten van de mens daar het licht op valt, maar in een algehele omkering en verandering van het hart. Het is waar, bij sommigen klopt het geweten heel dringend, waardoor er emoties ontstaan over de zonden, die door bidden, tranen en dergelijke, steeds maar weer opnieuw tot rust komen. Maar beseft dat dit alleen maar pleisteren is met loze kalk. De mens is en blijft een onbekeerde zondaar, en zal met al zijn emoties en aandoeningen nog voor eeuwig verloren moeten gaan!

Zo hebben wij nu gezien, hoe een mens door Gods Woord en Geest eerst overtuigd moet worden van zijn zonden, vóór hij werkelijk vatbaar is voor die hartelijke droefheid en dat leedwezen, waarover de opsteller van de catechismus hier spreekt. Hij stelt die aan ons voor als het eerste aspect van de afsterving van de oude mens, waarmee de waarachtige bekering begint. Maar nu moeten wij dat hartelijke leedwezen zelf wat nader gaan bezien.

2.

Wij hebben nu gezien dat God de ogen van de mens door Zijn Woord en Geest opent, waardoor hij zijn zonden en de verdorvenheid van zijn hart door een heldere overtuiging in dat hart leert kennen. Het kan dan niet anders zijn of er moet als reactie op dat zien en die overtuiging ook beslist volgen een hartelijke droefheid, en een hartelijk berouw en leedwezen over de zonden. De reden hiervoor is gemakkelijk te volgen en te begrijpen voor hen die verstand van deze geestelijke zaken hebben. Want de mens, die op deze manier van zijn zonden is overtuigd, weet van zichzelf dat hij daardoor neergestort is in een zeer rampzalige en ellendige toestand. Hij ziet dat hij door zijn zonden en zondige verdorvenheid ontzaglijk vervreemd is van God en Zijn zalige gemeenschap. Hij ervaart dat de toorn en de ongenade van de Heere door zijn zonden en zijn zondigheid op hem gekomen is. Hij ziet het schandelijke, het kwade, het onbetamelijke en gruwelijke van zijn zonden in, zodat hij een walg en afgrijzen van zichzelf heeft. Hij ondervindt dat het geheel verkeerd en bitter is, dat hij de Heere zijn God verlaten heeft, Jeremia 2:19.

Maar nu hij gekomen is tot een zalmakende kennis van God in Christus Jezus, Zijn Zoon, en van de weg tot de zaligheid, wordt hij in het geheel van zijn schuld nog veel méér en duidelijker ingeleid. Hij ziet nu met veel aandoening, welke zorg en moeite hij de Heere met zijn zonden en ongerechtigheden bezorgd heeft, hoe de Heere Jezus om zijnentwil de hemel heeft moeten verlaten, en de dood moest sterven aan het kruis waar Zijn dierbaar bloed vergoten werd. Nu aanschouwt hij Hem, Die hij door zijn zonden doorstoken heeft, Zacharia 12:10. Die om zijn overtredingen gewond, en om zijn ongerechtigheden verbrijzeld is, Jesaja 53:5. Kortom, zo iemand ziet nu heel duidelijk en met grote aandoening al het lelijke en verschrik-

kelijke van zijn zonden. Het kan nu toch niet anders, of iemand die zó zijn zonden heeft leren kennen in hun ware aard en karakter, moet daar in zijn ziel ook beslist een diepe smart over voelen. Dat maakt diepe indruk op hem. Het hart van zo iemand, dat door zo'n geestelijk gezicht op zijn zonden en verdorvenheid is bewogen, kan niet anders dan op de meest tere en gevoelige wijze bewogen en beroerd worden. Want zijn hart is nu genezen van de zelfverzekerdheid die voortkwam uit zijn vroegere verharding; voor een stenen hart ontvangt hij nu een vlezen hart. Dit vlezen hart kan zich niet meer verweren tegen de scherpe sikkels en doornen van de zonde. Integendeel, het wordt er scherp maar heilig door verwond, zodat het bloedt aan alle kanten.

Zonder twijfel, toehoorders, als de zonden door Gods licht werkelijk gezien worden, doorwonden ze het hart, en vervullen dat hart met een tere en gevoelige droefheid; met schaamte, ootmoed en leedwezen. Hiervóór, toen de mens nog niet aan zichzelf ontdekt was, had hij weinig kennis van zijn zonden. Hij kon ze toen gemakkelijk met droge ogen zien; hij kon er over spreken, ze belijden en er toch niet hartelijk over bewogen worden. Maar nu God Zelf zijn zonden blootlegt, hem daarbij bepaalt en daardoor arresteert, nu wordt zijn hart daarover verslagen en verwond. Die mens richt zich nu op zijn eigen rampzalige staat, op de schandelijkheid en gruwelijkheid van zijn zondige weg, maar ook op de hoogheid, heerlijkheid en heiligheid van God, die door hem zo onteerd en geschonden zijn. Zijn ziel geeft zich over aan een tere, gevoelige en vooral inwendige droefheid. Soms druipt zijn ziel ook weg van verslagenheid. Wij zullen later nog zien hoe deze droefheid steeds dieper kan worden, en hoe zij bij de ene persoon groter kan zijn en langer kan duren dan bij de andere.

Maar nu is de vraag voor ons belangrijk, of die droefheid en dat leedwezen over de zonden beslist nodig zijn in de bekering, en waarom dan wel.

Er is een categorie mensen, die men Antinomianen of wetbestrijders noemt. Die groepering ontstond in het begin van de Reformatie. Zij vonden zo'n grote droefheid en zo'n leedwezen over de zonden in de bekering geheel en al onnodig, zelfs als er sprake was van grote zonden. Zij wilden niet dat men over de zonden zou treuren, maar dat men direct zijn toevlucht tot Christus zou nemen als men gezondigd had, om dan met blijdschap te geloven, dat Hij voor de zonden voldaan heeft. Of er ook in deze tijd nog zo'n specifieke sekte bestaat in de christelijke kerk, weet ik niet. Maar dit weet ik wel, dat er honderdduizenden in onze gereformeerde kerk zijn, die er in de praktijk dezelfde mening op na houden. De meesten van ons weten immers niet wat het is, oprecht bedroefd, verslagen en verootmoedigd te zijn vanwege de zonden. Maar toch stellen zij vast en beelden zich in, dat zij helemaal of half bekeerd zijn; en hóe zij ook dagelijks zondigen tegen God, Christus blijft naar hun mening toch hun Zaligmaaker. Zij hebben niet de minste hartelijke droefheid en ootmoed over hun zonden. Maar in plaats van tranen gebruiken zij allerlei voorwendsels om hun schande te bedekken – waarmee zij hun zonden verkleinen – en honderden uitvluchten en verontschuldigen om hun zorgeloosheid en verharding voedsel te geven.

Maar, mijn toehoorders, wij zeggen u dat al die mensen zich wel heel erg door de duivel en hun boze en arglistige hart laten verleiden en bedriegen. Zij hebben nooit ook maar een aasje of een druppel van de ware bekering in hun zielen ervaren, want een bekering zonder droefheid en tranen is net als een fontein of put zonder water. Evenmin als een vrouw mag verwachten een kind te baren en ter wereld te brengen zonder pijn en smart, evenmin mag iemand verwachten bekeerd te worden zónder droefheid. Hij die zich bekeert zonder droefheid, mag wel heel erg twijfelen aan de oprechtheid van zijn bekering. Hij moet beslist geloven dat de duivel hem bedrogen heeft.

Lees het hele Woord van God maar, en u zult daarin overal lezen dat de ware bekering altijd met een innige en hartelijke droefheid over de zonden gepaard gaat. Luister eens hoe nadrukkelijk de Heere de zondaren hiertoe vermaant en hen langs deze weg tot bekering roept, zoals in Joël 2:12-13: *Bekeert u tot Mij, met uw ganse hart, en dat met vasten en met geweent, en met rouwklacht. En scheurt uw hart en niet uw klederen.* Overal in de Heilige Schrift vinden wij de blijken en voorbeelden van de droefheid, de tranen en het berouw bij de heiligen als zij bekeerd worden. Hij die hiervan onkundig is, moet wel een vreemdeling zijn in het Woord! Het is werkelijk zo, dat deze heilige droefheid en dit leedwezen over de zonden de Heere zeer aangenaam zijn. Hij woont toch bij hem, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Hij levend make de geest der nederigen, en opdat Hij levend make het hart der verbrijzelden, Jesaja 57:15. David, de man naar Gods hart, leert ons in Psalm 51:19, dat de offeranden Gods een gebroken geest zijn, dat de Heere een gebroken en verslagen hart niet zal verachten. De Heere Jezus spreekt daarom de treurigen zalig, en belooft hun dat zij vertroost zullen worden, Mattheüs 5:4.

Ja, een heilige droefheid, ootmoed en een innig leedwezen over de zonde zijn de ware, echte bronnen van de bekering. Zo leert Paulus in onze tekst, dat de droefheid naar God een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Hierin is juist het onderscheid tussen Christus' koninkrijk en dat van de satan. In het koninkrijk van de satan geniet de mens eerst blijdschap, en daarna droefheid; eerst geniet hij van zijn pleziertjes, van het vermaak en de wellusten in deze wereld, en na de dood komt hij in de eeuwige droefheid en pijn van de hel. Maar in het koninkrijk van Christus is dit geheel anders. Daar krijgt de mens eerst met droefheid te maken, en daarna ontvangt hij blijdschap en vreugde. Daar zaait hij eerst met tranen en maait daarna met vreugde, Psalm 126:5. Dit leert de Zaligmaker ons zo duidelijk in Lukas 6:21: *Zalig zijt gij, die nu weent, want gij zult lachen;* en opnieuw in vers 25: *Wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en wenen.* Zo blijkt uit al deze teksten, dat de droefheid en het leedwezen over de zonden onafscheidelijk met de ware bekering verbonden zijn, en dat een bekering zonder die kenmerken niet deugt.

3.

Maar, zal iemand mogelijk zeggen, waarvoor zijn die droefheid en dat leedwezen over de zonde toch nodig? Zou God dan zonder die kenmerken de mens niet kunnen bekeren? Hierop antwoorden wij, dat men zich beslist moet wachten om te denken dat God aan die droefheid en dat leedwezen van de mensen over hun zonden, gebonden zou zijn, in die zin dat Hij zonder die zaken Zijn werk niet zou kunnen doen. Neen, toehoorders, wij moeten deze droefheid en dit leedwezen niet beschouwen als een beslist noodzakelijke voorwaarde in de mens, om hem voor te bereiden op en geschikt te maken voor geloof en bekering. Nog veel minder moeten we denken dat de mens daarvoor iets uit zichzelf zou verdienen of aanbrenge. Nee, de Heere is machtig de mens te bekeren zónder hem de allerminste droefheid over zijn zonden vooraf te doen gevoelen. Het blijkt ook uit de grootte van deze droefheid zelf, die in de ene mens, als hij bekeerd wordt, veel groter is dan in de andere. De zeer wijze en soevereine, vrijmachtige werking van de Heere brengt met zich mee, dat sommigen van Gods kinderen aanvankelijk maar weinig smart en droefheid ondervinden, als zij bekeerd worden. Hun intense droefheid wordt dan door de kracht van Gods liefde en die van Christus zó verzwoegen en verslonden, dat zij de bittere en scherpe kracht van deze droefheid maar in geringe mate ervaren en gevoelen. Maar toch hebben zij echt wel een innige en hartelijke droefheid wat de houding van hun hart betreft. Die droefheid is nodig, omdat het de weg en de orde van de Heere is, een ziel door middel van deze droefheid te bewerken tot geloof en bekering. Zoals de aarde niet bezaaid kan worden zonder dat de grond omgespit en geploegd wordt, zo kan ook het zaad van de genade, de wedergeboorte en de bekering niet groeien in iemands hart, of dat hart moet eerst door een intense droefheid en overtuiging van de zonden

omgespit en omgeploegd worden. Het is de weg van de Heere zó met de mens te handelen. Daarom is deze droefheid over de zonden zeer noodzakelijk en heilzaam.

Allereerst dient ze om Christus met Zijn sterkte en genade voor de ziel heel dierbaar en noodzakelijk te maken. De mensen spreken veel van Christus, omdat zij veel van Hem lezen en over Hem horen spreken, maar in diepste wezen hebben zij Christus niet nodig, omdat zij de gesteldheid van het hart missen, waar Christus nu juist voor gekomen is en waar Zijn hulp en Zijn Persoon voor nodig zijn. Christus is er voor een bedroefd, ellendig en verslagen zondaar, die zonder Hem niet leven kan. Waar deze gesteldheid van het hart niet is, daar is Christus niet nodig, net zo weinig als een dokter nodig is voor een gezond mens, die geen enkele kwaal heeft. Maar als iemand zwaar gewond is, zijn wonden heel erg bloeden en hij gevaar loopt te sterven, o, haal dan snel een dokter! Want nu is hij nodig, er wordt van harte naar zijn komst verlangd, en er niemand méér nodig dan hij. Zo nu maakt de overtuiging van en de droefheid over de zonde ook de hemelse Medicijnmeester Christus zeer dierbaar en noodzakelijk voor de ziel.

Deze droefheid en dit leedwezen dienen er ook voor om het hart te verheffen, en de mens los te maken en weg te drijven van de zonden. De zonden veroorzaken de droefheid en de droefheid veroorzaakt de dood voor de zonden. De droefheid is een bitter middel – dat God wil heiligen – om alle boze lusten en hardnekkige kwade neigingen weg te drijven uit het hart. Men zegt wel dat het sap van de wijnranken een goed geneesmiddel is tegen de melaatsheid, maar zo is het vocht van boetvaardige tranen ook een heilzaam geneesmiddel voor de geestelijke melaatsheid van de ziel. Het zoute vocht van de tranen uit de ogen van een boetvaardige zondaar is een krachtig middel om de bijtende worm van het geweten te doden; want anders sterft die nooit. Luister wat de wijze koning Salomo ervan zegt in Prediker 7:3: *Het treuren is beter dan het lachen; want door de droefheid van het aangezicht wordt het hart gebeterd.*

We willen niet alles naar voren brengen, maar ten slotte moeten we wel zeggen dat deze heilige en door God gewerkte droefheid en dat leedwezen over de zonde óók dienen om voor de mens een weg te banen naar de gelukzaligheid en naar een stellige en zekere troost voor de ziel. Zoals we gezien hebben, zijn immers degenen die treuren zálíg, want zij zullen vertroost worden; en wie hier met tranen zaait, zal op zijn tijd met vreugde maaien. De algemene geldende orde en aaneenschakeling van de dingen brengt met zich mee dat in de wereld op blijdschap droefheid volgt, maar in het koninkrijk van Christus volgt op droefheid blijdschap. Al dat door God geheiligde huilen, zuchten en kermen over de zonde, is dienstbaar als een voorbereiding van de ziel voor de allerhoogste en eeuwige vreugde. De droefheid maakt het gewel van de zonden in het hart rijp, en zodra het in de bekering dóórbreekt, loost het zijn vuile en stinkende etter; en begint het proces tot genezing door de balsem van Jezus. De bekering kent wel een natte en vochtige tijd van zaaien, maar later ook een aangename en droge oogst-tijd. Het gaat hier met al Gods kinderen net als met Hanna, de moeder van Samuel, van wie wij lezen in 1 Samuël 1, dat haar ziel bitter bedroefd was, en dat zij bad tot de Heere, en zeer weende, vers 10. Maar verderop staat er, dat zij haars weegs ging, en at, en haar aangezicht haar zo niet meer was, vers 18. Zo wenen Gods kinderen hier ook eerst en hun zielen zijn bitter bedroefd, maar later, als hun klaag- en rouwtijd over is, als de winter en de plasregens voorbij zijn, dan wandelen zij ook huns weegs, zij eten en hun aangezicht is hun dan zo niet meer. Want dan beschikt de Heere het zó voor hen dat hun sieraad voor as gegeven wordt.

Zie daar, geliefden! Zo blijkt dan nu hoe heilzaam en noodzakelijk deze geestelijke droefheid en dit leedwezen over de zonde zijn. Laat niemand denken dat wij hiermee over deze zaak nu genoeg gezegd hebben. Nee, toehoorders, wij zullen er nóg een preek over moeten houden om daarin deze geestelijke droefheid nog wat van dichterbij te bezien. Daarbij hopen we in te

gaan op de innerlijke aard ervan, het karakter, de werkzaamheden en de eigenschappen van die droefheid, met het doel haar te onderscheiden van alle valse en bedrieglijke schijndroefheid die de wereld kent.

Wat deze preek betreft, willen wij er nu alleen dit nog aan toevoegen, dat we de Heere vragen en smeken of Hij onze harten zó wil aanraken en bewerken, dat wij ons zullen onderwerpen aan alles wat nu gezegd is. Wij smeken Hem dat wij gaan onderzoeken of wij ooit zó tot kennis van onze zonden gekomen zijn, en er zó verslagen, bedroefd en verootmoedigd over zijn geweest, als ons wat de toedracht van de bekering betreft, is aangewezen. O Heere God, als het U behaagt, drijf ons allen tezamen er Zelf toe aan door uw Heilige Geest, en druk het belang van deze dingen op ons hart.

AMEN